

PŘEDSTAVENÍ LESNÍHO ŠKOLKAŘSTVÍ

Lesní školkařskou činností je soustavná činnost zabývající se pěstováním sadebního materiálu lesních dřevin určeného pro umělou obnovu lesa a zalesňování, popřípadě pro lesnické rekultivace, výsadbu lesních dřevin na zemědělskou půdu a ozeleňování krajiny. Tak zní definice podle zákona č. 149/2003 Sb.

Tento článek volně navazuje na informace o lesním semenářství v březnovém vydání časopisu Farmář. V něm byla zmínka o tom, že po sběru a přípravě osivo putuje do lesní školky, kde se z něho vypěstují sazenice pro naše lesy. Pokusím se vám nyní přiblížit, jak se sadební materiál pěstuje a co se s ním následně děje.

Pojem lesní školka je tak jako definice v úvodu definován v zákoně o obchodu s reprodukčním materiálem a zjednodušeně řečeno se jedná o soubor staveb a zařízení, sloužících k pěstování sadebního materiálu lesních dřevin

(SMLD). I když jsou stejným termínem označovány lesní mateřské školy, s předškolním vzděláváním dětí nemá lesní školka nic společného. Lesní školkou také není plocha s výsadbou malých stromků v lese nebo oplocenka, která je chráněná před zvěří.

JAK JE ŠKOLKA VYBAVENA

Lesní školka se téměř nikdy neobejde bez oplocení, jelikož jsou mladé rostliny velkým lákadlem pro zvěř. Plochy se ve školkařském provozu dělí na produkční – ty jsou určené pro

Prostokořený sadební materiál na minerální půdě a provozní budovy v lesní školce

růst SMLD. Do této skupiny patří skleníky, fóliové kryty, stínoviště, uložště, záhony se substráty nebo minerální půda. Druhou část pozemků tvoří ostatní plochy. To jsou kulisy s větrolamy, manipulační plochy, místa s komposty atd. Budovy ve školkařském provozu se většinou nachází v jednom místě a mimo administrativní části a sociálního zázemí pracovníků slouží k uskladnění strojů, materiálu, osiv, ke skladování SMLD a práci s ním apod. Plochy s rostlinami jsou většinou v okolí těchto staveb, ale používají se i odloučené produkční plochy umístěné například v lesích, jež jim poskytují specifické mikroklima. Součástí vybavení jsou také stroje a zavlažovací systémy se zdroji závlahové vody, kam patří rybníky, nádrže atd.

ochranu rostlin a možnosti využití SMLD.

DRUHY SADEBNÍHO MATERIÁLU

Podle technologie pěstování se výpěstky dělí na prostokořenné a krytokořenné. Ty, co se pěstují ve volné půdě a po vyzvednutí (vyrytí) ze země mají holé kořeny, nazýváme prostokořenné. Krytokořenné výpěstky se v dřtivé většině pěstují v neprorůstavých obalech (sadbovačích), které mají silně perforované nebo otevřené dno a jsou uloženy na pěstebně manipulačních rámech. Kořen prorůstá substrátem v sadbovači a po opuštění obalu zasychá. Tím dochází k redukci hlavních kořenů a podpoře růstu jemného vlášení. Již po několika měsících můžeme

Venkovní uložště s krytokořeným sadebním materiálem, portálovou závlahou a fóliovým kryt pro mladé rostliny

Prostokořená dvouletá sazenice buku lesního

JAK A KDO MŮŽE PĚSTOVAT SMLD

Tak jako při práci s osivem musí mít podle výše uvedeného zákona producent SMLD licenci na uvádění reprodukčního materiálu do oběhu. Z této a dalších právních norem také vyplývají povinnosti ohledně evidence a podmínek pěstování SMLD, používání přípravků na

takovouto rostlinu ze sadbovače vytáhnout a uvidíme, že kořeny se substrátem tvoří kompaktní bal.

Podle příslušné vyhlášky rozdělujeme SMLD podle velikosti, věku a pěstebních postupů na tzv. semenáček, sazenici, polodrosteček a odrosteček. Díky dvěma technologiím pěstování, různým pěstebním

postupům a velikosti a stáří SMLD jsou lesní školkaři schopni napěstovat výpěstky pro nejrůznější lokality přesně podle specifik jejich následného použití. Každý vlastník lesa má svého odborného lesního hospodáře (OLH). U drobných vlastníků je tato služba poskytována zdarma státem. OLH je zaměstnancem státního podniku Lesy České republiky (LČR), kterého může vlastník kontaktovat na nejbližší lesní správě LČR. Tento hospodář má vzdělání a praxi v oboru a měl by znát podmínky finančních podpor, situaci na trhu, místní podmínky atd. a doporučit tak, jaký SMLD je vhodné použít v daných podmínkách. Takový materiál pak může vlastník lesa poptávat u škol-

kařů, a to nejlépe dostatečně dlouhou dobu před plánovanou výsadbou, jelikož není možné držet tak zvané na skladu všechny druhy a výšky SMLD a požadovaný materiál tak nemusí vlastník lesa daný rok sehnat. Z toho pak vyplývají nutné změny v plánované obnově lesa.

JAK DLOUHO SE SMLD PĚSTUJE

Je důležité si uvědomit, že pěstování SMLD představuje proces, který trvá několik let. Mezi okamžikem rozhodnutí o tom, co bude zaseto, a samotným vysazením sazenice v lese, uplynou roky. Jestliže je dostupné osivo odpovídající kvality, je možné vypěstovat

i jednoletý výpěstek (hlavně krytokořenný listnatý), který se může použít již na podzim téhož roku k výsadbě. Když je ale nutné počkat na úrodu osiva, nebo se jedná o jedle či starší a větší SMLD (odrostky, poloodrostky), musíme počítat s tím, že jejich vypěstování bude trvat čtyři až šest let.

EXPEDICE MATERIÁLU

Po dopěstování SMLD dochází na podzim nebo na jaře následujícího roku k tzv. vyzvedávání rostlin. Tedy vyrytí ze záhonů či vytažení ze sadbovačů. Výpěstky je nutné rozřítit podle prodejních parametrů, které opět určuje vyhláška a zpřísňuje technická norma. Materiál se expeduje, popřípadě krátkodobě uskladní. Díky novým technologiím skladováním je možné některé druhy dřevin skladovat i delší dobu, a to od listopadu do jara. I na manipulaci, skladování, dopravu a zásady vlastní výsadby máme další technickou normu.

PŘES STO MILIONŮ SAZENIC

Největší objem SMLD se používá na tzv. umělou obnovu lesa, tedy výsadbu nových stromků na paseky, a to nejčastěji po těžbě lesa. Část SMLD se také používá k tzv. zalesnění (zakládání první generace lesa na nelesných půdách), rekultivacím nebo ozeleňování krajiny (biokoridory, větrolamy, břehové porosty). Celkově se jedná o 120 až 140 milionů kusů SMLD v průměrném roce. Jen zlomek produkce se využije například jako podnožový materiál v ovocných nebo okrasných školkách.

Použití SMLD v lese má také svá pravidla, a to nejen podle toho, co je vhodné na daném stanovišti vysadit, ale i podle

tzv. původu reprodukčního materiálu. Česká republika je rozdělena na 41 přírodních lesních oblastí (horizontální přenos) a dále devět lesních vegetačních stupňů (vertikální přenos). Další vyhláška přesně stanovuje, jak je možné jednotlivé druhy dřevin přenášet a ve kterých lokalitách (mimo tu ze které pochází) je možné jejich další využití.

JAKÝ JE AKTUÁLNÍ STAV

Převážnou většinu veškeré produkce SMLD doposud lesní školkaři pěstovali bez jakéhokoliv zadání či objednáni ze strany vlastníků a správců lesa.

Krytokořenný jednoletý semedáček buku lesního

Vycházeli pouze zpětně z trendů poptávky a snažili se odhadnout další vývoj. Jak již bylo zmíněno, SMLD roste několik let, a jestliže přijde v průběhu pěstování jakákoliv změna, nejsou na ni producenti schopni ihned zareagovat. Zásadní změny v poptávce po SMLD se od roku 2015 udály čtyři a vždy to způsobilo finanční ztráty na straně školkařů. Připočítáme-li k tomu také škody vzniklé suchem a jarními mrazy, jež se projeví ve

stejném období, je zřejmé, v jaké je lesní školkařství situaci. Pozitivní však je, že loňský rok byla nadprůměrná úroda osiv především u listnatých dřevin, jež aktuálně tvoří hlavní objem poptávky. Vlastníci školek tak znovu bez jakéhokoliv objednáni šli do rizika a naseli velké množství bukovic a obrovské množství žaluďů. Vegetační období letos začalo poměrně brzy a je tak pravděpodobné, že již na podzim bude na trhu dostatečné množství SMLD. Bude tak záležet především na vlastnících a správcích lesa, zda a jak se popasují s dalšími úkoly v obnově lesa nejen na kalamitních holinách.

Obnova lesa na kalamitních holinách

jiné podařilo stát se subjektem, jehož názor je respektován odbornou veřejností nejen při schvalování nových právních předpisů, ale i při prosazování kolektivních zájmů vůči obchodním partnerům. Jsme jedním z meziresortních připomínkových míst, kterému jsou předkládány návrhy nových právních norem a dalších předpisů, ovlivňujících naši činnost. Každý člen má tedy možnost vyjádřit se k těmto dokumentům a podílet se na směřování našeho oboru. Sdružení lesních školkařů ČR je součástí Evropské asociace lesních školkařů, která jedná a hájí zájmy svých členů na evropské úrovni. Aktuálně má sdružení 59 členů, kterými jsou jak fyzické osoby, tak soukromé i veřejnoprávní právnické osoby. Produkční plochy provozů našich členů jsou od velikosti 0,5 do 300 ha. Celková výměra produkčních ploch všech členských subjektů je přibližně tisíc hektarů, což je asi 62 % ploch evidovaných v České republice. Více informací je možné najít na www.lesniskolkycy.cz. ■

Ing. Petr Martinec
manažer Sdružení lesních školkařů ČR, z. s.
foto archiv autora